

природи багатопластові, з сюрреалістичними штрихами: «...осі і метелики сідають на тебе, комахи заповзають у ніс і вуха, – ще трохи і ти станеш землею, крізь тебе почне проростати земля» (с. 88). Така візія природи – від П. Сороки, автора поетичної збірки «Лісові псалми». Уважний читач із коротких речень-намистинок із двох історичних романів легко утворить приховано-інтимне поклоніння Дереву.

Читаючи «Жезл і посох» П. Сороки, потрапляєш в атмосферу затишку й захищеності, хоча твори про непрості долі людей. Чому тоді таке відчуття? Чи не тому, що П. Сороці, як і авторам діаріушів, «цікаві людські життя» (с. 286). А може тому, що записи писані літніми людьми, які *відбулися* і на схилі літ запрагли розповісти про себе й поділитися безцінним досвідом, як бути щасливим, як перебороти біль, страх, страждання...

Микола Ткачук, проф. (Тернопіль)
Мирослава Зимомря, доц. (Дрогобич)

Вагомий причинок до міжкультурної взаємодії

(«Polski coraz bliżej. Kurs języka polskiego dla początkujących». – Микола Ярмолук, Леся Біленька-Свистович, Єжи Ковалевський. – Чернівці: Букрек, 2013. – 340 с.)

З набуттям Україною статусу незалежної держави активним стало поширення її міжнародних зв'язків. Її становлення та визнання української мови як державної зумовило потребу системного осмислення саме українознавчого підходу до ролі мови у житті народу й суспільства загалом. Водночас гуманізація освіти спричинила відмову від вузького трактування прагматичних тенденцій вивчення як споріднених, так і неспоріднених мовних систем. Тому й закономірною постає засада, що дає можливість розглядати крізь світ чужоземної мови культурну спадщину того чи іншого народу, його історію, духовні цінності, культурологічне світовідчуття поколінь. У цьому контексті привертає увагу видання, що має чітко дієве міжпредметне тло.

Йдеться про курс польської мови, що не так давно побачив світ під назвою «*Польська щораз ближче*» і розрахований на початківців. Чим важлива ця праця і наскільки вона передбачає літературознавчий компонент у процесі вивчення мови Адама Міцкевича та Юлія Словацького? Відповідь однозначно позитивна, якщо зважити, що її автори, а саме Микола Ярмолук, Леся Біленька-Свистович та Єжи Ковалевський, побудували курс з урахуванням системи спілкування як визначального чинника для становлення особистих контактів між людьми, розвитку культурних та економічних взаємодій між Польщею та Україною. Ці зв'язки набули на зламі XX – початку XXI століть плідного зміцнення. Звідси – насамперед практична значимість вивчення мови сусіднього й спорідненого польського народу, яка відіграє особливу роль у становленні міжкультурного діалогу, в першу чергу, за умов нових викликів перед Україною. Адже мова сприяє інформаційній компетентності тієї чи іншої категорії фахівців у різних вимірах. Не йдеться тільки про феномен полікультурності стосовно запитів з боку того, хто прагне оволодіти самодостатнім масивом польської мови; полікультуралізм варто розуміти передусім з огляду на зростання потреби психологічного укладу виховання особистості, власне, з проекцією на складову змісту мовних, літературних, історичних, народознавчих, краєзнавчих компонентів. Вони формують світогляд людини, здатної й готової прилучитись до арсеналу духовних цінностей, приміром, польської культури.

Підручник вибудовано на *засадах наративного дискурсу*. Тому й не дивно, що автори рецензованого курсу польської мови аргументовано привертають увагу майбутніх реципієнтів до оволодіння актуальної тематики, загалом *дискурсивної практики*, розмовного характеру, у т.ч. таких тем, які суголосні найбільш поширеному практикуму, наприклад, «Родина», «Спорт – це здоров'я», «Прибувають гості з Польщі», «В селі», «В театрі», «Оце – Польща» тощо. Весь курс містить п'ятнадцять лекцій. Кожна з них логічно в'яжеться з наступною і, таким чином, відбувається співвіднесення ключових понять на рівні конкретно-прагматичного функціонування моделей, органічно поєднаних на ґрунті розмовної структури.

Усі складники курсу лекцій творять цілісність, приміром, комплекс вміло дібраних вправ фонетичного, граматичного й лексичного характеру. Вони дають можливість продемонструвати здатність з боку реципієнта ефективно використовувати суцільні текстові вислови в реальних життєвих ситуаціях. Останнє спричиняє уміння розв'язувати комунікативні завдання з урахуванням соціолінгвістичних і соціокультурних аспектів мови, у цьому випадку – польської. Автори вдало орієнтують читача як реципієнта на засади, що виокремлюють комунікативну спрямованість, особисту гнучкість підходу до мовної сфери, а також інтегроване поєднання різних видів мовленнєвої діяльності, у т.ч. аудіювання, говоріння, читання, письмо. Заслугує окремої уваги фіксований акцент, що передбачає уміння реципієнта інтерпретувати словесну сполуку, перекладати необхідну інформацію, тобто уміння здійснювати усне спілкування в типових ситуаціях офіційної, побутової та духовної сфер комунікації. Йдеться про мовний матеріал, що пропонується авторами на рівні, визначеному нормою коректного вживання поданих словосполучень у відповідних мовленнєвих ситуаціях. Вони засновані на стандарті комунікативного наміру, оптимального для реалізації завдань в окресленій сфері спілкування, зокрема, стосовно соціокультурної та соціолінгвістичної компетенції.

Зрозуміло, що тут – бодай лаконічно – доцільно закрити слово про авторів рецензованої праці.

Микола Ярмолюк народився 27 листопада 1955 року у Володимирі-Волинському, де 1973 року закінчив середню школу № 4. В її стінах діє сьогодні гімназія ім. О. Цинкаловського. Вперше його безпосередній контакт з польським словом припав на 1968 рік, коли перебував у піонерському таборі в Пулавах (Польща), що узгоджувалося з тодішніми засадами обміну досвідом на рівні договору між Волинською областю та Люблінським воєводством. Власне, школяр там закріпив знання польської мови, здобуті у рідному домі. Адже батько, Олександр Ярмолюк, передплачував польську періодику й охоче слухав польські радіопрограми. До слова, від матері Надії почерпнув ази чеської мови. Від толерантних батьків він засвоїв сутність полікультурної грамотності в оптимальній сполучі із національними й трансцендентними вартостями, що творять клімат

для взаємодії культур і водночас для гармонізації міжнаціональних відносин.

Упродовж 1973 – 1978 років навчався на відділенні слов'янської філології філологічного факультету Київського університету імені Тараса Шевченка. Власне, Микола Ярмолюк репрезентував перший випуск славістів-болгаристів. Чимало добрих слів він і досі адресує таким педагогам-знавцям болгарської мови, як Т. Лапінська, О. Коваль-Костинська та І. Стоянов. Чеської мови навчали В. Житник та О. Паламарчук. Незабутніми постають в його уяві видатні наставники студентської молоді – С. Семчинський, Н. Тоцька, Л. Кадомцева, Н. Клименко, В. Моринець, Н. Жук, М. Гнатюк, М. Дубина, Ф. Шолом. Микола Ярмолюк стажувався у Московському та Софійському університетах, в Інституті болгарської мови Болгарської Академії Наук, неодноразово брав участь у літніх курсах болгарської (м. Софія та м. Велико-Тирново) і македонської мов (м. Охрид).

У 1978 – 1998 ррках працював асистентом, старшим викладачем кафедри слов'янської філології Львівського університету імені Івана Франка, де викладав сучасні болгарську, польську, македонську та старослов'янську мови. Значний вплив на становлення молодого вченого, обрання наукового напрямку досліджень справили відомі науковці І. Денисюк, К. Трофимович, В. Моторний, Р. Помірко, Таміла Панько, А. Скоць, З. Терлак. На початку 90-х був викладачем церковнослов'янської мови у Львівській духовній академії та семінарії УПЦ Київського патріархату.

Микола Ярмолюк досі опублікував низку підручників, а також численні статті з болгарського мовознавства та перекладознавства. Він є автором багатьох праць про інтерпретації творів українських авторів болгарською мовою, з одного боку, та болгарських, чеських, сербо-лужицьких і польських – українською. Його перу належать переклади творів з болгарської та польської мов, виконані російською та українською мовами. Був перекладачем-синхроністом з польської і на польську та з болгарської і на болгарську мови.

З-поміж основних публікацій варто виокремити такі його праці, як «Українсько-болгарський розмовник» (Львів, 1994, 134 с. (у співавт.); «Uczę się polskiego. Podręcznik języka polskiego dla

uczniów 5 – 7 klasy ukraińskich szkół średnich» (Київ, 1998, 302 с. (співавтор – Л. Біленька-Свистович); «Українські переклади Святого Письма // Тошкова С. З джерела вічної книги. Спроба економічного прочитання Біблії / (Львів, 2005); «Свіжий вітер з Балкан // Чорній-Мешкова В. Київські епіграми (вибрані твори) (Скоп'є, 2006); «Język polski dla 5 klasy (1. rok nauczania) dla szkół ogólnokształcących z ukraińskim językiem wykładowym» (Чернівці, 2013, 222 с. (співавтор – Л. Біленька-Свистович). Доброго розголосу набули переклади Миколи Ярмолюка, у т.ч. творів П. Далева, Л. Прангова (1990), С. Тошкова (2005) та ін.

Від 1998 року – науковець і перекладач на дипломатичній роботі. В останні роки був особистим перекладачем вищого керівництва Української держави, а нині працює радником в Посольстві України в Польщі. Його заслуги відзначені Грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою МЗС України, медаллю «1300 років Болгарської держави», відзнакою Міністра культури Болгарії.

Леся Біленька-Свистович народилася 12 серпня 1958 року в селі Ожидів, що на Львівщині. Вона – мовознавець, педагог, перекладач. 1974 року закінчила Львівську середню школу № 55, а на 1981 рік припадає завершення студій у Львівському університеті імені Івана Франка (відділення слов'янської філології з набуттям кваліфікації вчитель польської мови та літератури). В 1981 – 1985 рр. працювала у Львівській науковій бібліотеці АН імені В. Стефаника, де досліджувала стародруки. В 1989 – 2000 роках була вчителькою польської мови у Львівській середній школі № 93, а також навчала польської мови у стінах Люблінської духовної семінарії при Львівській єпархії УГКЦ (1984 – 2002). Одночасно, починаючи від 1995 року й досі, вона – викладач польської мови в Львівському національному університеті імені Івана Франка, читає курси з польського словотвору, теорії і практики перекладу та методики викладання польської мови. Леся Біленька-Свистович – професійний перекладач-синхроніст на міжнародних конференціях і наукових форумах. Її перу належить понад двадцять друкованих праць, а також численні українськомовні переклади з польської мови, з одного боку, та на польську – з іншого. Вони викликали високу оцінку серед кола науковців та критиків. Слід увиразнити такі її публікації, як «Церковнослов'янська мова: підручник зі

словником» (Київ, 2000, 334 с.); «Українсько-польський та польсько-український словник» (Львів, 2004, 789 с.); «Zagadnienia metodyki a układanie słowników (dwujęzycznych i tematycznych) // UAM w Poznaniu. Seria filologia polska.–Nr 94(Poznań, 2007); «Język polski dla 6 klasy (2. rok nauczania) dla szkół ogólnokształcących z ukraińskim językiem wykładowym. Чернівці, 2014. 248 с. (співавтор – М. Ярмолюк) та ін.

Єжи Ковалевський – доктор гуманітарних наук, професор Ягеллонського університету, де від 1996 року був викладачем польської мови як іноземної. Цей досвід став особливо корисним, коли від 1998 року викладав польську мову, поширюючи надбання польської культури в Білорусі та в Україні. Так, упродовж 2004-2005 рр. він був лектором польської мови в столичному університеті імені Тараса Шевченка. В 2005-2008 рр. працював у Центрі польської мови і культури у рамках програми Ягеллонського університету, а відтак був методистом викладання польської мови і культури за кордоном, зокрема, у Методичному центрі в Дрогобичі (2008-2010), а в останні п'ять літ успішно прилучає до польської мови студентів Львівського університету імені Івана Франка. Власне, саме тут педагогу випало в 2010-2011 рр. стажування на кафедрі польської філології, заснованої в квітні 2004 року. До речі, її завідувач Алла Кравчук, авторка капітальної двотомної праці «Лексикологія і культура польської мови» (К., 2011), виступила науковим консультантом рецензованого тут курсу польської мови «Польська щораз ближче» М. Ярмолюка, Л. Біленької-Свистович, Є. Ковалевського. Варто підкреслити: Єжи Ковалевський є автором низки підручників і програм з вивчення польської мови. Він – один із співавторів підручника «Польська мова для 5 класу» (як друга іноземна) для учнів середніх шкіл.

Не прагнемо тут вести мову про недоліки, оскільки вони не мають посутнього значення для загально позитивної оцінки. Та окремі недогляди варто усунути в наступному перевиданні книжки. Так, наприклад, стосовно вправи 25, що містить фрагмент відомого твору Адама Міцкевича «Znasz li ten kraj» (с. 267) варто наголосити, що йдеться не про оригінальний твір цього автора, а про переспів поезії Й.В.Гете «Kennst du das Land, wo die Zitronen blühn...» («Ти знаєш край, де цитриновий цвіт...» (Богдан Лепкий). Було б добре, коли б автори рецензованого курсу привернули увагу до подібних

видань, приміром, Ярослава Грицьковця («Журавлики», Варшава, 1996; «Виноградник», Варшава, 1999), Ганни Добровольської («Jutro pójdę w świat», Варшава, 1999), Раймунда Мюллера, Миколи Зимомрі («Niemiecko-polskie rozmówki w praktyce», Дрогобич-Ченстохова, 2006).

Завершити цей відгук хочеться висловом «Від слова до серця, від серця – до слова». Власне, так названа праця визначного українського перекладача Андрія Содомори (Львів, 2012). У цьому сенсі «Польська щораз ближче» М. Ярмолюка, Л. Біленької-Свистович, Є. Ковалевського – це книга передусім для того, хто цінує результати процесу комунікації.

Світлана Журба, к. філ. наук, доц. (Кривий Ріг)

Національний колорит українського романтизму

(Романтичний дискурс Левка Боровиковського (Літературний портрет) / М. П. Ткачук. – вид. 2-ге [випр. і доп.]. – Тернопіль, Збруч, 2015. – 268 с.)

Книга Миколи Платоновича Ткачука вводить нас у таємничі глибини мрійника, романтика, закоханого у природу й народну творчість поета Левка Боровиковського. Літературний портрет «Романтичний дискурс Левка Боровиковського» (доопрацьована та збагачена монографія) – одна з праць науковця, що репрезентує його захоплення романтичною атмосферою української літератури.

Автор численних досліджень з історії української літератури Микола Ткачук, поряд із критиками українського літературного процесу XIX століття – Тетяною Бовсунівською, Михайлиною Коцюбинською, Петром Хропком, Михайлом Яценком, вніс суттєві корективи в літературознавчий дискурс навколо творчого доробку Левка Боровиковського. Своє звернення до творчості «Колумба української романтичної лірики» М. Ткачук вмотивовує тим, що твори Боровиковського не тільки свідчили про